

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Slutningen af November).

Veiret har siden Begyndelsen af August, da vi skrev den sidste Beretning, frembudt store Forskjelligheder i de forskjellige Dele af Landet, idet den sjællandske Øgruppe har havt en ualmindelig regnfuld August, den syenske en mindre regnfuld, og Halvøen, navnlig den nordlige og vestlige Deel deraf, endog en tør August, medens Regnforholdene paa Østkysten vel ikke har fjernet sig meget fra de almindelige. September var meget regnfuld overalt, medens October har været tør og kold; allerede midt i Maaneden indfandt sig Frost og Sne, som vel snart holdt op, men dog bidrog til at afbryde Vegetationen og bringe Dvæget i Stald. Først i November indtraadte Frostene nogle Nætter temmelig heftig og Thermometret sank en enkelt Nat til 6° under Frysepunktet, hvorved de optagne, men endnu ikke tilstrækkelig dækkede Roer mange Steder frøs; forresten var Maaneden mild, uden stor Regnmængde over hele Landet. Salmindelighed har Temperaturen været lav, i Efter sommer og Efteraar og navnlig i August og October meget lavere end Gjennemsnitstemperaturen, kun i Vestjylland nærmede den sig i August dertil.

Denne store Forskjellighed i Veirforholdene har naturligviis maattet indvirke i en overordentlig høi Grad paa Bjergningen af Høsten. Vistnok klages overalt over ustadigt Veir og vanskelig Indbjergning og med Grund; thi overalt

modnedes Sæden seent og ofte forskjelligt, mange Steder laae den i Hvirvler og en Mand kunde kun meie 3 Skpr. Land om Dagen; Arbeidskraften var derhos mange Steder knap, og i Sjælland afbrødes ofte Arbeidet af Vegtjørfler for Tjenden; men Veiret har dog havt den største Indflydelse. I det nordøstlige Sjælland ansee ældre Landmænd denne Høst for den vanskeligste, de have oplevet, baade paa Grund af Regndagenes Hyppighed og Hestigheden af Regnstyllene, som, navnlig den 24de og 25de August, hvor i 38 Timer faldt 3 Tommer Regn, opblødte Jorden i den Grad, at man ikke kunde kjøre paa den, og i flere Uger var man ubelukkaet fra Brakmarken, der ikke kunde bære Heste selv paa drainede Jorder. I det sydlige Sjælland, paa Lolland, Falster og Langeland har Veiret ikke været slet saa ugunstigt, men Høsten dog overmaade besværlig, navnlig i Skovegne. I Thyen og Thyland har det været meget bedre, omendstjændt ogsaa der overalt en Regnperiode i August og September har standset Indkjørselen i længere Tid. I den sidste Halvdeel af September foregik en Forandring med Veiret, idet en tør Periode begyndte over hele Landet, som varede indtil Slutningen af October, og hvorved det lykkedes overalt at faae selv den sildigstmodne Sæd paa de vanskeligste Jorder godt ind, naar kun ikke Utaalmodigheden, som desto værre mange Steder var Tilfældet, var løbet af med Landmanden og drev ham til at indkjøre den vaade Sæd. Megen Sæd blev gjennemblødt i Stakkene, som kun ufuldkommen vare tækkede, da den stærke Regn i Slutningen af August indtraf, og maatte kjøres ud igjen, og overhovedet har det ikke kunnet undgaaes, at megen Sæd indkjørtes, om end Kjørnen var blød, naar kun Halmen var tør. Overalt har den vedholdende Regn forringet Kjørnens Vægt og Farve, udvadsket Halmen og betaget den en stor Deel af Foderværdien. Den tidligst og senest høstede Sæd er den bedstbjergede. Fra Øerne fremhæves, at overalt hvor Sæden blev bunden umiddelbart efter Meiningen, leed den mindre af Regnen, end hvor den blev lagt paa Skaar.

Af Plantesygdomme truede Kusten i en Tid Hveden, og har ogsaa forarsaget nogen Skade ved at standse Udvielingen af Kjærnen, men betydelig er den ikke.

Ikke heller Insekter have aurretet nogen væsentlig Skade, skjøndt Hvedemyggen er sporet mange Steder og man finder ikke faa angrebne Korn. I det nordlige og vestlige Thyland saavel som i Slesvig har man ikke mærket til Plantesygdomme eller Insekter.

Uagtet Sommerveirets Forskjellighed har Høstens Udfald været godt; man kan næsten overalt gjøre Regning paa en god Middelhøst, og havde Høstveiret været gunstigt, vilde Høsten mange Steder være bleven riig; dette gjælder navnlig om Nerne, hvor Mængden af alle Kornarter var rigelig og Qvaliteten meget lovende; men alt Kornet, der stod ude i den lange Reguperiode, leed mere eller mindre. Meest leed Hvede og Grter, hvor Spiringen af Kornet ikke var til at undgaae, og man har iaar endog seet Hvede paa Roden staae med lange Spirer ud af Aene; det 2rad. Vg tabte mere i Farve end i Vægt, og den Havre, der høstedes seent, kom taalelig ind; det 6rad. Vg og Rugen, derbjergedes inden Regnen, er af en endog usædvanlig god Qvalitet. Paa Halvøen og tildeels i Fyen er Forholdet heldigere, og der har Sæden bevaret sin gode Qvalitet, navnlig Vintersæden; Vaarsæden spirede forskjelligt paa Grund af den lange tørre Tid i Foraaret og har ogsaa lidt endeel ved Indbjergningen.

Af Hvede er der saavel som af de andre Kornsorter endnu ikkun udtærsket lidt, da de lave Priser ikke have opmuntret til Udførsel og Landmændene have været stærkt beskæftigede med Bløiningen. Der er dog al Grund til at ansee Udbyttet for at være tilfredsstillende i Henseende til Mængden, men Qvaliteten er meget forskjellig, Vægten varierer fra 116 til 128 Pd., og en stor Mængde af den simple, navnlig den under Indhøstningen spirede Hvede, er ikke tjenlig til Udførsel, men anvendes i Brænderierne eller til Qvægfoder. Paa de stærke Hvedejorder synes Spiringen at have været

mindre, og Klagerne ere ringere fra Holland og Falster end fra Sjælland; der er i dette Efteraar endog sendt større Partier Hvede fra Falster til Holsteen som Saaehvede; paa de lette Jorder i Fyen og paa Kjærjorderne i Jylland er Hveden ogsaa meget simpel og vil for en stor Deel blive opfodret, men ellers er Qvaliteten der bedre end paa Sjælland og vil ialmindelighed give en sund og vægtig Kjerne.

Rugen har overalt givet en god Afgrøde, og da den ialmindelighed blev høstet i nogenlunde tørt Veir, giver den smukke, vægtige Barer, der hyppig er mere vægtfuld end Hveden; flere Steder i Landet har man iaar den bedste Rughøst, man kan erindre. Den vil derfor give langt mere end en Middelhøst baade i Quantitet og Qualitet. Hvor Rugen derimod stod ude i det vedvarende Regnveir og oftere gjennemblødtes, spirede den og giver et høist maadeligt Produkt. Den var i Reglen bedst paa lette Jorder, hvor den modnedes og høstedes tidligt, men paa meget skarpe Sandjorder, saavelsom paa sure Jorder, kunde den dog ikke forvinde Tørken og Kulden i Foraaret og vedblev at holde sig tynd, men var dog godt kjærnesat.

Raps har, som tidligere meddeelt, været meget forskjellig og mange Steder blev den i Foraaret ompløiet; men den tiloversblevne udviklede sig dog i det Hele godt og har givet nogenlunde gode Fjold, saa at Afgrøden for hele Landet vel ikke er meget mindre end en Middelhøst.

Byg har udviklet sig forskjelligt i de forskjellige Landsdele, efter som Sommeren har været tør eller regnfuld, men overalt venter man over en Middelhøst. I de Egne, hvor Tørken har været fremherskende, fylde den ikke meget, da den er kortstraaet og stod noget tyndt, men er godt kjærnesat. Bjergningen indtraf under meget forskjelligt Veir; det Gr. og tidligtfaaede 2r. Byg blev ialmindelighed godt bjerget, har god Farve og Vægt, og navnlig roses fra Sjælland det Gr. Byg, der kan leveres til en Vægt af 112 P. og af god Farve. Den overveieende Deel af Bygafgrøden stod imidlertid ude i Regnperioden og

blev i Løbet af en 14 Dagestid hyppig gjennemblødt. Hvor Sæden var opbunden umiddelbart efter Meiningen, og man havde Arbeidskraft nok til at passe den med Omhu, tog den ingen stor Skade, kun Farven blev mørkere, men Vægten tabte ikke meget. Det tidligst saaede er ialmindelighed falden bedst ud.

Havren er meget forskjellig og neppe saa god som Bygget. Endeel som blev saaet i en uheldig Periode i Foraaret, kunde ikke forvinde den langvarige Foraarstørke og al Havre leed mere eller mindre af Regnen i Højtiden, saa at flere Fjeld ere blevne paa Marken, Farven har tabt sig og Vægten er ikke heller stor. Flere Steder er den dog bedre end Bygget og over hele Landet kan man vel vente en Middelhøst og maaskee noget derover.

Bælgfrugterne vare groede godt til, og lovede i Almindelighed en god Afgrøde. I Sylland har det ogsaa været Tilfældet, men paa Verne modnedes de seent og ulige og lede meget under Bjergningen. Meget blev paa Marken, endeel spirede, og hyppig høstedes de i temmelig fugtig Tilstand, saa at de ere bløde i Kernerne og af en meget ringe Qualitet.

Boghveden er ialmindelighed falden uheldig ud, da den selv hvor den lovede godt tidligere, har lidt af den stærke Storm i August og Blomsterne ødelagdes; mange Steder er den slaaet grøn til Foder, og næsten overalt giver den kun et ringe og simpelt Udbytte.

Kartofler have ialmindelighed givet et godt Udbytte, men ere overalt mere eller mindre angrebne af Sygdommen. I de Egne, hvor Sommeren har været regnsfuld, har Sygdommen grebet stærkest om sig, og derfor ere Klagerne ringere fra Halvøen end fra Verne. Udbyttet synes at voxe i de senere Aar, og Kartoffeldyrkningen er derfor igjen noget i Tiltagende.

Af Rodfrugterne have Runkelroer givet et ringere Udbytte end man havde ventet, da de stode med frodig Top, men Knoldene viste sig ved Optagningen kun smaa; det samme er Tilfældet med Guleroden; derimod have Kaastraben og Turnipsen udviklet sig godt og hvor de ere velpassede endog givet meget

gode Afgrøder. Som vi i vor sidste Beretning fremhævede, er der imidlertid iaar dyrket endnu mindre end sædvanligt af Rodfrugter af Frygt for manglende Arbeidskraft.

Græsmarkerne have i Efter sommeren været simple over hele Landet; Regn har ikke manglet, men derimod Varme, og Græsvæxten holdt tidlig op. Da Høsten traf ud kunde man først seent komme til at benytte Været i Kornmarkerne og dette havde ogsaa kun ringe Betydning, da det affaldne Korn ikke spirede. Den nye Kløver kunde man enten slet ikke eller kun meget sparsomt benytte, da Marken var for vaad. Tidlig i October begyndte Nattefrosten og allerede den 15de faldt et Sneelag, som blev liggende til næste Eftermiddag. Dvæget maatte derfor tidlig tages ind og fra Begyndelsen af October gav man de fleste Steder Kørerne et Nattefoder; ved Slutningen af October bleve de næsten overalt indbundne. I Sjælland har Græsset været slet hele Sommeren igjennem; det var ofte vanskeligt at skaffe Dvæget tilstrækkelig Næring i Sommertiden og flere Steder har man afhugget grøn Havre, som gaves Dvæget i Tviret for at bøde paa den tarvelige Græsning.

Meieriudbøttet har, som en Følge af den ringe Græsning og det kolde og regnfulde Veir, hvorved Kørerne døde meget, kun været tarveligt. Smørudbøttet har dog været bedre end man efter den slette Græsning skulde vente, hvortil det kolde Veir ei bidrog lidet, som gjorde at Melken holdt sig godt i Kjelderen; ialmindelighed regner man $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ mindre Udbøtte end sædvanligt, men den høie Priis for Meieriprodukter har gjort, at Pengeindtægten dog har været ret tilfredsstillende.

Dvæget er kommet magrere ind end sædvanligt, men Sundhedstilstanden er god, kun klages over, at Raftninger mange Steder ere temmelig hyppige. Derimod er Sundhedstilstanden kun maadelig hos Hestene; næsten overalt er Lungefygen almindelig, dog især i det østlige Sjælland, hvor den er bragt ind ved Smitte af det fjendtlige Cavalleri, og udbredt ved de mange Vgthjørsler, og mange Heste ligge under, navn-

naar de anden Gang angribes deraf. Hestene have overalt vanskelig kunnet holdes i god Foderstand i Efteraaret, da Pløiningen maatte fremsthyndes, fordi man saa seent kom til at begynde, og Jorden har været tung at behandle.

Fodermængden er bethdelig i de Egne af Landet hvor Sommeren har været regnfuld, i Jylland er den derimod snarere mindre end større end i et almindeligt Aar, da Vaarsæden har været kort og Vintersæden ikke heller har givet nogen særdeles stor Fodermasse. Man er derfor mange Steder ikke uden Frygt for Fodertrang, hvis Vinteren bliver langvarig, da de gamle Foderbeholdninger ere forbrugte til de fjendtlige Requisitioner, og en stor Deel af den temmelig tarvelige Høhøst deels er medgaaet til Requisitioner, og deels bortstjaalen, hvor man havde fjendtlig Cavalleriindquartering. Overalt er Foderet udvadt af den megen Regn og er udrøit at fodre med; det vil derfor være nødvendigt tidlig at give rigeligt Tilskud af Kraftfoder, hvortil de lave Sædpriser og forholdsvis høie Priser paa Meieriprodukter opmuntre.

Vintersæden kom seent i Jorden, da Høsten trak saa længe ud og Jorden var vaad og ubeqvem. Brakmarken har iaar været vanskelig at behandle paa Grund af Væden og det har været umuligt altid at faae den pløjet og harvet i rette Tid, hvorfor man har havt meget at kjæmpe med at skaffe Quikroden bort. Saaening af Rug og Hvede fandt Sted fra Mikkelsdagstiden og til midt i October og Sæden nedlagdes i ret beqvem Jord. Den tidlig indtraadte Nattefrost og den lave Temperatur i hele October har holdt Sæden tilbage i Udvikling, den laae usædvanlig længe i Jorden inden den spirede, men er kommen jævnt op, dog var den meget langt tilbage i Udvikling endnu midt i November, da megen Hvede først viste sig over Jorden i Begyndelsen af November. Det milde Efteraar har været gunstigt for Udviklingen af Vintersæden, og for Hveden nærer man ingen Frygt, da Erfaring har lært, hvormeget den kan udvikle sig under gunstigt Veir i Forsommeren; men man maa erkjende, at Haabet om en god

Rug høst til næste Aar ikke er stort, da det er sjældent, for Tiden at see en frodig Rugmark, og kun et meget gunstigt Foraarsveir vil maaffee kunne fremkalde et heldigt Omflag. Enkelte Steder, navnlig i det nordlige og vestlige Jylland, hvor det lykkes at faae Rugen saadet i Begyndelsen af November inden Regnperioden, staaer den kraftig og godt. — Kapsen saaedes i god Tid, men blev mange Steder kort efterat den var kommen op borttødt, rimeligviis af Agerfleglen, og leed paa lave Steder af Jorden af den stærke Regn i August; men hvor den har overstaaet disse Besværligheder er den lovende. Der er saadet mere Kaps iaar end sædvanligt paa Grund af de lave Sædpriser og høie Kapspriser, og hvor Kapsen blev borttødt har man enkelte Steder med Held saadet Kybs.

Efteraarspløiningen begyndte ualmindelig seent, men takket være det lange frostfrie Efteraarsveir har den paa alle de Gaarde, hvor man har arbeidet med Jær, kunnet fremmes omtrent i sædvanligt Omfang, og man har endog saadet Keilighed til at udføre og nedpløie endeel Gjødning.

I et Aar som det nu senest forløbne, hvor Ulykker styrte sammen over vort Fædreland, og vi samlede alle vaabensføre Hænder for at modstaae Fjendens Overmagt, kan der ikke ventes Fremskridt i Agerbruget, og man maa allerebe ansee det for meget priisværdigt, naar alle nødvendige Arbeider fremmedes tilbørligt. Dette har været Tilfældet selv i de af Fjenden besatte Dele af Landet; og det er næsten uforklarligt, at det er lykkes saa godt som Tilfældet er, og det kan ansees som Beviis for den danske Landbostands Flid og Indsigt. End ikke Drainingen er standset, men fortsat hvor man kun nogenlunde var istand dertil, om end i noget mindre Omfang end sædvanligt.

Fjendens Tryk har naturligviis været overmaade besværligt for Jylland og hæmmet Velstandens Udvikling, og enhver af de øvrige Dele af Landet har mere eller mindre følt Krigens Ørder. Krigens Forløb har været bedrøveligt og Udgangen høist sørgelig, men dog nære vi ingen Tvivl om, at Landet

snart kan hæve sig til sin tidligere Velstand, naar Folket med Fasthed og Mod seer Forholdene under Dine og Forsynet lægger sin Velsignelse deri.

Det er Landbostanden, som denne Pligt især paahviler, det er af dens Dygtighed og Indsigt, at Fædrelandets Fremtid væsentlig afhænger, og det er ved Arbeidsomhed, Udholdenhed og en klog Sparommelighed, at Midlerne dertil skal bringes tilveie. Det er sagt, at det vil være muligt ved Fremskridt i Agerbruget i en forholdsvis kort Aarrække at forsøge vor Udsørsel saameget, at den tilbageblevne Deel af Landet vil kunne udføre ligesaameget som det tidligere Monarki. En Meddelelse, som det Kgl. Landhuusholdningselskab har modtaget fra Generaltolbdirecteuren om Udsørselen fra Kongeriget Danmark til Hertugdømmerne og Udlandet i 1863, taler herfor, da den viser, hvor betydeligt det Overskud af Kornvarer og Smør er, som Kongeriget udsører. Vi skulle her anføre Tallene, men bede at erindre, at Udsørselen ikke er fradragen, ligesom ikke heller Udsørselen fra Kjøbenhavn til Hertugdømmerne er medtaget i denne Oversigt, som derfor kun tilnærmelsesvis angiver det virkelige Overskud. Fra Kongeriget er udført 1863:

461,410	Tdr.	Hvede,
303,349	"	Rug,
1,469,952½	"	Bhg,
1,226,324½	"	Havre,
120,637	"	Meel og Grøn,
55,679	"	Ærter og Vikter,
5,155	"	Malt,
328½	"	Boghvede,
73,724½	"	Raps,
12,599	"	Hørfrø,

tilsammen 3,729,159 Tdr.

Af Smør udsørtes 43,576 Tdr., hvoraf 4,745 Tdr. gik over Hertugdømmerne, det øvrige direkte til Udlandet.